

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

המחלקה לחינוך - תשפ"א 2020-2021

שם הקורס:

נושאים בסיסיים במחקר פסיכולוגי חינוכי – השלכות על ביי"ס כסביבה רגשית - חינוכית

מס' קורס:

שם המרצה: פרופ' תהילה קוגוט

יעדי ההוראה:

בית הספר הוא מסגרת מרכזית בה מבליים ילדים את שנות הילדות שלהם. לפיכך, השפעתו על ההתפתחות והרווחה הנפשית של התלמידים והצוות היא קריטית. בקורס זה נבחן את ביי"ס כסביבה רגשית – חינוכית, תוך התייחסות לסוגיות משמעותיות ולמצבים הקיימים בבתי-ספר, ובדגש של חשיבה על תרומת הפסיכולוג לשיפור הסביבה הרגשית שמספק ביה"ס לתלמידים ולמורים. במהלך הקורס נקרא מאמרים העוסקים בעצוב אופיו של בית הספר כסביבה רגשית חינוכית, ונתייחס לתרומת החומר התיאורטי לעבודה עם מורים הורים ותלמידים. נציג את תפקיד הפסיכולוג החינוכי כשותף בהובלת שינויים המקדמים צמיחה רגשית וחברתית בבית הספר ובתהליכים מניעתיים החיוניים לשמירה על רווחתם הנפשית והפיסית של תלמידים ומורים.

הדגש בקורס יהיה על עבודת הפסיכולוג עם הורים, מורים ומנהל בית הספר, תוך התייחסות לתהליכים ונורמות במוסד כולו או בחלקים שלו.

פרשיות לימודים:

עבודת הפסיכולוג החינוכי בראייה מערכתית
הערכת ביי"ס מפרספקטיבה ארגונית
אקלים כיתה ואקלים בית הספר
הכיתה כמסגרת חברתית – "תפקידים" בקבוצה ויחסים בין תת קבוצות
אלימות בבית הספר וברשת – ותכניות התערבות
מנהיגות – תלמידים, מורים ומנהל
קידום סובלנות ופרו חברתיות
התנהגות הבדלית של מורים כלפי תלמידים – השפעות על אקלים
תרומת הפסיכולוג להתמודדות עם בעיות התנהגות ומשמעת בהקשר הבית ספרי
אינטראקציות ושיח בבית הספר (ברמת הפרט והקבוצה וכן אינטראקציות עם הורים)
שילוב והכלת ילדים בעלי צרכים מיוחדים
היבטים פסיכולוגיים בקבלת החלטות של מנהלי בית ספר

דרישות והרכב ציון הקורס

מינימום נוכחות נדרשת - 80%
קריאה שוטפת – 20%
דו"חות מסכמים – 80%
סה"כ - 100%

ביבליוגרפיה

- אוסטרול, ז. (1995). *פתרונות פתוחים*. שוקן, ירושלים ת"א. עמ' 127-146.
- בטלר, ר. (תשמ"ז). התרומות האפשריות של הערכה פסיכו-ארגונית של מערכות חינוכיות לעבודת הפסיכולוג בבית הספר. בתוך: א. לסט (עורך): *עבודה פסיכולוגית בבית הספר*. (ע"מ 11-37). הוצאת מאגנס. ירושלים.
- בננישתי, ר. אסטור, ר. ומארצי, ר. (2003). התמודדות עם אלימות במערכת החינוך. *מפגש לעבודה חינוכית סוציאלית*, 17 : 9-44.
- הרפז, י. וכרמון, ע. (2001). הנעה ללמידה: תפיסות חדשות של מוטיבציה. *חינוך החשיבה*, 20. מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה. ירושלים
- סמילנסקי, יי (1987). שיקול דעת פסיכולוגי בטיפול בבעיות משמעת בכיתה, בתוך א' לסט (עורך) *עבודה פסיכולוגית בבית הספר*, ירושלים: בית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית, עמ' 223-242.
- עומר, ח. (2008). *הסמכות החדשה*. הוצ' מודן, בן – שמן.
- עופר זיו, נ. וכהן א. (2007) הורים במפגש עם המוח המיוחד של ילדים. בתוך בתוך: אסתר כהן (עורכת) *חוויית ההורות: יחסים, התמודדויות והתפתחות*. הוצאת ספרים "אח" בע"מ ובית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית, ירושלים. עמ' 215-253.
- Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of educational psychology*, 84(3), 261
- Babad, E., Bernieri, F., & Rosenthal, R. (1989). Nonverbal communication and leakage in the behavior of biased and unbiased teachers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 89-94.
- Baker, J. A. (2006). Contributions of teacher-child relationships to positive school adjustment during elementary school. *Journal of school psychology*, 44(3), 211-229.
- Barr, R. D., & Gibson, E. L. (2015). Sowing the Seeds of Hope. *Educational Leadership*.
- Baumeister, R. F & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529.
- Breeman, L. D., Wubbels, T., van Lier, P. A. C., Verhulst, F. C., Van der Ende, J., Maras, A., ... & Tick, N. T. (2015). Teacher characteristics, social classroom

relationships, and children's social, emotional, and behavioral classroom adjustment in special education. *Journal of school psychology*, 53(1), 87-103

Graham, S., & Barker, G. P. (1990). The down side of help: An attributional-developmental analysis of helping behavior as a low-ability cue. *Journal of Educational Psychology*, 82(1), 7

Greenwood, C. R., & Kim, J. M. (2012). Response to Intervention (RTI) Services: An Ecobehavioral Perspective. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 22(1-2), 79-105. doi: 10.1080/10474412.2011.649648

Gutkin, T. B. (2012). Ecological Psychology: Replacing the Medical Model Paradigm for School-Based Psychological and Psychoeducational Services. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 22(1-2), 1-20. doi: 10.1080/10474412.2011.649652

Dweck, C.S., & Molden, D.C. (2005). Self-theories: Their impact on competence motivation and acquisition. In: Elliot, A.J. & Dweck, C.S (EDs.), *Handbook of competence and motivation*, 122-140

Farmer, T. W., Lines, M. M., & Hamm, J. V. (2011). Revealing the invisible hand: The role of teachers in children's peer experiences. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32(5), 247-256.

Fonagy, P., Twemlow, S., Vernberg, E., Sacco, F., & Little, T. (2005). Creating a peaceful school learning environment: The impact of an anti-bullying program on educational attainment in elementary school. *Medical Science Monitor* 11(7), 317-325

Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Sandler, H. M., Whetsel, D., Green, C. L., Wilkins, A. S., & Closson, K. E. (2005). Why do parents become involved? Research findings and implications. *Elementary School Journal*, 106(2), 105-130

Maital, S., & Scher, A. (2003). Consulting about young children: An ecosystemic developmental perspective. In E. Cole & J. A. Siegel (Eds.), *Effective consultation in school psychology* (2 ed., pp. 336-361). Hogrefe and Huber: Hogrefe and Huber

Marchand, G., & Skinner, E. A. (2007). Motivational dynamics of children's academic help-seeking and concealment. *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 65

Mikami, A. Y., Boucher M. A., & Humphreys, K. (2005). Prevention of Peer ejection Through a Classroom-Level Intervention in Middle School. *The Journal of Primary Prevention*, 26 (1), 5-23.

Patrick, H., Ryan, A. M., & Kaplan, A. (2007). Early adolescents' perceptions of the classroom social environment, motivational beliefs, and engagement. *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 83.

Schein, E. H. (1996). Kurt Lewin's change theory in the field and in the classroom: Notes toward a model of managed learning. *Systems practice*, 9(1), 27-47.

Schein, E. H. (1999). *Process consultation revisited: Building the helping relationship*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Sheridan, S. M., & Kratochwill, T. R. (1992). Behavioral parent-teacher consultation: Conceptual and research considerations. *Journal of School Psychology*, 30(2), 117-139

- Shoshani, A., Steinmetz, S., & Kanat-Maymon, Y. (2016). Effects of the Maytiv positive psychology school program on early adolescents' well-being, engagement, and achievement. *Journal of School Psychology*.
- .Siegel, J. A., & Cole, E. (2003). Role expansion for school psychologists: Challenges and future directions. *Effective consultation in school psychology*, 3-23.
- Strein, W., Hoagwood, K., & Cohn, A. (2003). School psychology: A public health perspective: I. Prevention, populations, and systems change. *Journal of School Psychology*, 41(1), 23-38.
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A review of school climate research. *Review of Educational Research*, 83(3), 357-385.
- Urdu, T., & Schoenfelder, E. (2006). Classroom effects on student motivation: Goal structures, social relationships, and competence beliefs. *Journal of school psychology*, 44(5), 331-349.
- Wachtel, E. F. (2001). The Language of Becoming: Helping Children Change How They Think about Themselves. *Family Process*, 40(4), 369-384. doi: 10.1111/j.1545-5300.2001.4040100369.x
- Weiner, B. (2005). Motivation from an attribution perspective and the social psychology of perceived competence. *Handbook of competence and motivation*, 73-84.
- Whitted, K. S., & Dupper, D. R. (2005). Best practices for preventing or reducing bullying in schools. *Children & Schools*, 27(3), 167-175.